

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

Analiza pn. „Indeks zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim”

Kielce, 2014r.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Obserwatorium Integracji Społecznej powstało w ramach projektu „Koordynacja na rzecz aktywnej integracji” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis Treści

1. Wstęp.....	3
2. Ubóstwo w Polsce.....	4
3. Indeks ubóstwa.....	7
4. Zakończenie.....	32

1. Wstęp

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego, realizując ustawowe zadanie dotyczące rozpoznawania przyczyn ubóstwa, przeprowadził analizę pn.: „Indeks zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim”. Badanie wykonane zostało w ramach realizacji przez Województwo Świętokrzyskie zadania pn.: „Wsparcie regionalnych ośrodków polityki społecznej w zakresie utworzenia Obserwatorium Integracji Społecznej”, w ramach projektu „Koordynacja na rzecz aktywnej integracji”, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Działania 1.2 *Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej* Priorytet I *Zatrudnienie i integracja społeczna Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki*.

Problem ubóstwa oraz sposoby jego ograniczania zaliczyć można do ważniejszych kwestii polityki społecznej w krajach należących do Unii Europejskiej. W Polsce działania zapobiegające ubóstwu oraz minimalizacja tego zjawiska należy między innymi do zadań organizacji i instytucji działających w obszarze pomocy i integracji społecznej.

Problem ubóstwa jest zjawiskiem wielowymiarowym, należy jednak zauważyć, iż w sytuacji jego pomiaru, zakres tego pojęcia ogranicza się przede wszystkim do wymiaru ekonomicznego. Poprzez analizy danych możliwe jest oszacowanie różnych granic ubóstwa oraz liczebności ludzi ubogich.

Granice i obszary ubóstwa określające wielkość zjawiska ubóstwa wyznaczone są zazwyczaj poprzez minimum socjalne, minimum egzystencji, ustawową oraz relatywną granicę ubóstwa.

Definicje:

Minimum socjalne – granica ostrzegająca przed ubóstwem, która wyznacza granicę niedostatku. Jego wartość obliczana jest przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych (IPiSS). Minimum to określa „taki poziom niskich dochodów, który pozwala ludziom normalnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa (w integracji z nim) i nie wpaść w ubóstwo”

Minimum egzystencji – jest to dolne kryterium ubóstwa wyznaczające granicę, poniżej której prawdopodobne jest biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju fizycznego i psychicznego człowieka (poprzez brak żywności, ubrania czy mieszkania). Wartość ta również obliczana jest przez IPiSS.

Ustawowa granica ubóstwa – kwota, która zgodnie z ustawą o pomocy społecznej (miesięczny dochód netto w gospodarstwie domowym) uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej.

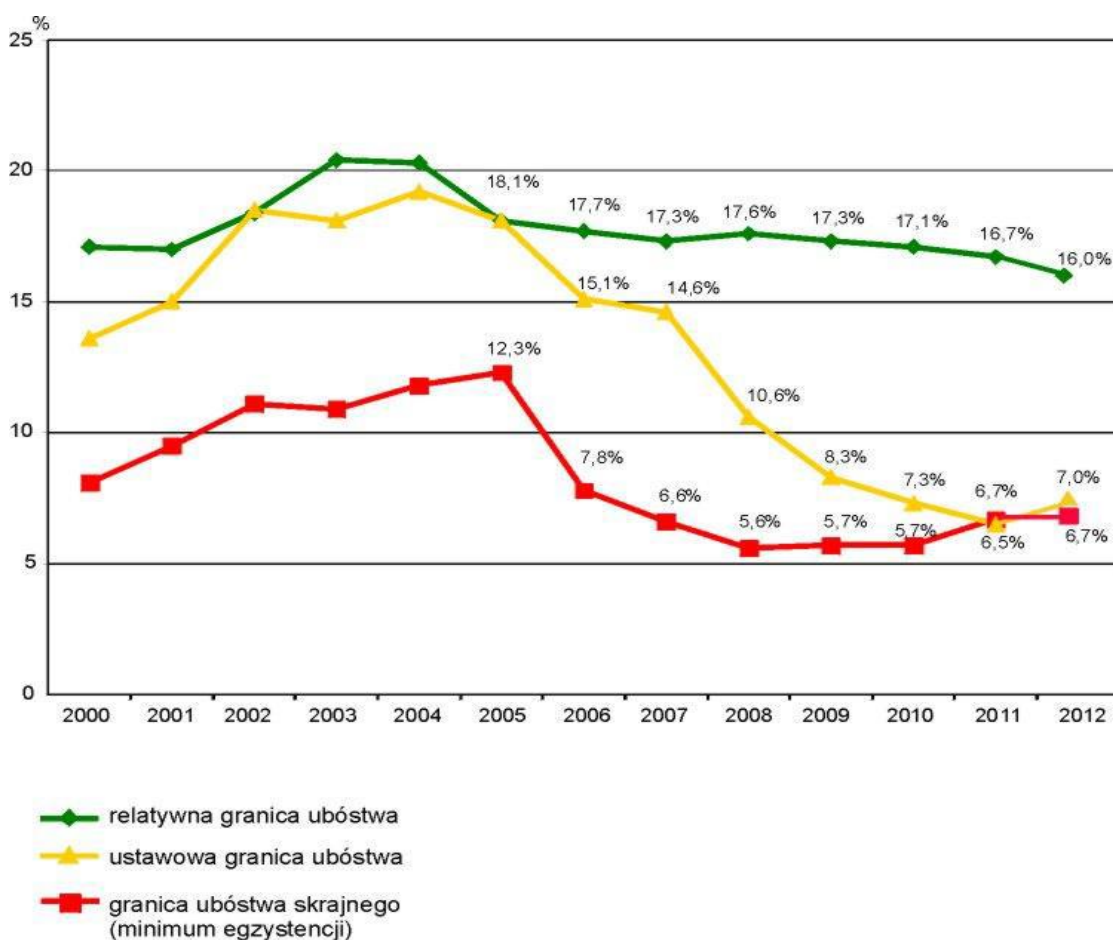
Relatywna granica ubóstwa – kwota równa 50% średnich miesięcznych wydatków ogółu gospodarstw domowych w Polsce w stosunku do osiągniętych dochodów.

Analiza zjawiska ubóstwa jest przedmiotem zainteresowania Obserwatorium Integracji Społecznej już od 2010 roku. Rokrocznie publikowane były raporty w których analizowano zjawisko ubóstwa. W związku z faktem, iż w zasobach statystyki publicznej nie ma danych dotyczących wewnętrznego zróżnicowania ubóstwa w regionie, podjęte zostały prace nad opracowaniem metodologii ukazującej wewnętrzne zróżnicowanie tego zjawiska w województwie świętokrzyskim. W ramach niniejszej analizy sytuacja zagrożenia ubóstwem została zdefiniowana w oparciu o szereg wskaźników społeczno – ekonomicznych (monetarnych i niemonetarnych), które składają się na zmienną syntetyczną tworzącą indeks ubóstwa. W podejściu tym przyjęto założenie, iż z ubóstwem ściśle korelują takie zjawiska i czynniki jak: bezrobocie, zjawisko długotrwałego bezrobocia, współczynnik deprivacji lokalnej, współczynnik osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej, współczynnik rodzin wielodzietnych korzystających z pomocy społecznej, współczynnik rodzin niepełnych korzystających z pomocy społecznej, a także czynniki monetarne takie, jak średnie wynagrodzenie brutto czy dochody budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Metoda wyliczania indeksu ubóstwa w województwie świętokrzyskim przez średnią syntetyczną w/w wskaźników w roku 2013 została zmodyfikowana o wprowadzenie do indeksu nowych zmiennych oraz nadanie rang poszczególnym zmiennym wchodzącym w skład indeksu ubóstwa. Modyfikacja metody wyznaczania poziomu indeksu ubóstwa ma na celu pełniejszą analizę problematyki zagrożenia ubóstwem, nie pozwala jednakże w bieżącym roku na dokonanie porównania zmiennej syntetycznej indeksu w poszczególnych powiatach w stosunku do opracowania z 2012 r.

2. Ubóstwo w Polsce

Ubóstwo w Polsce

Departament Badań Społecznych i Warunków Życia Głównego Urzędu Statystycznego zrealizował badanie pn. „Ubóstwo w Polsce 2012 r.”. Badanie dotyczyło zasięgu ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2011 roku, szacowanego na podstawie budżetów gospodarstw domowych. Badanie to charakteryzuje problem ubóstwa w Polsce z uwzględnieniem różnych granic ubóstwa, najwięcej uwagi poświęcając analizie zasięgu ubóstwa skrajnego.

Źródło: *Ubóstwo w Polsce w 2012 r. (na podstawie badań budżetów gospodarstw domowych)*. GUS.

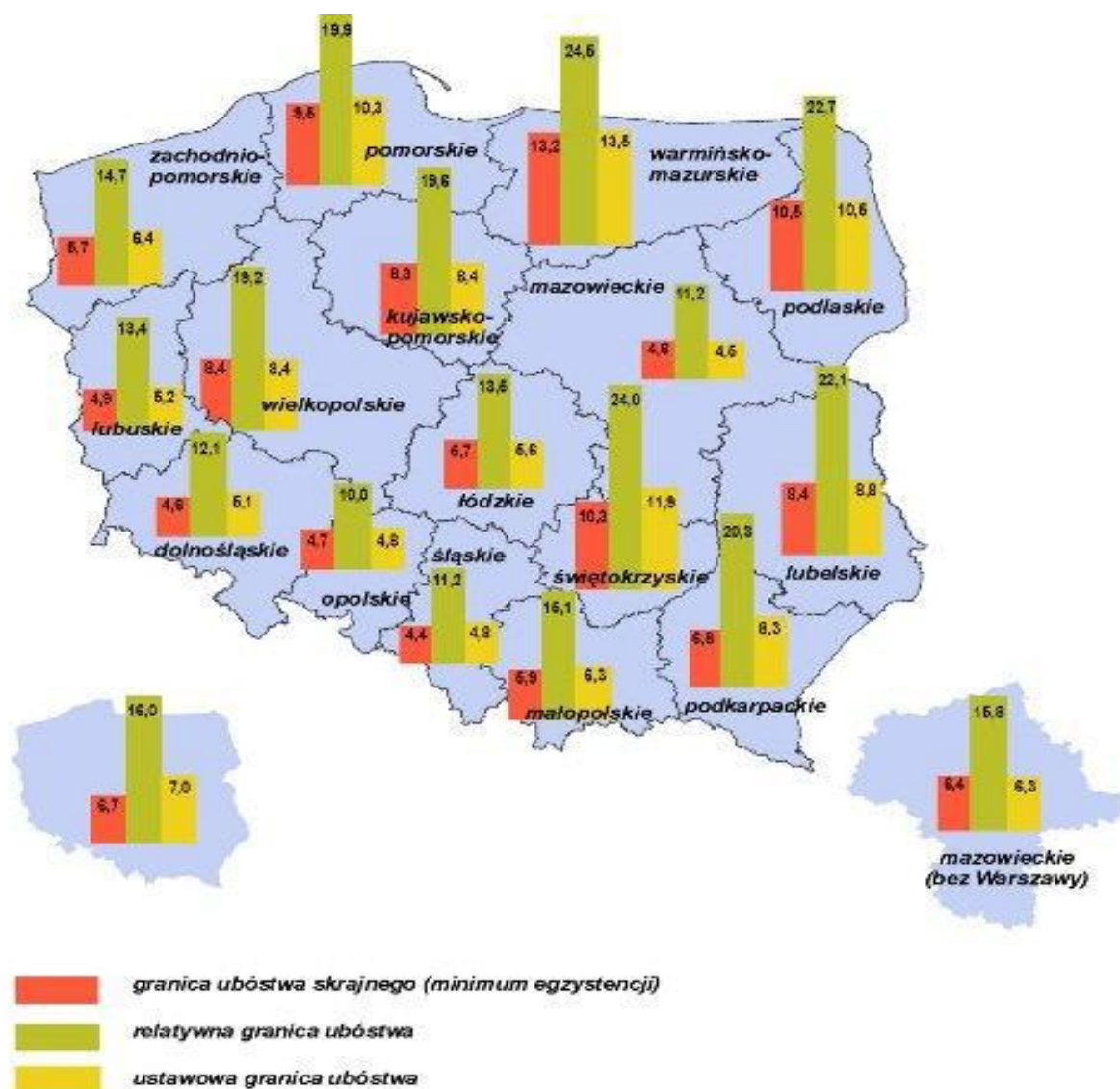
Na powyższym wykresie zaprezentowane zostały dane obrazujące zmianę na przestrzeni lat 2000-2012 głównych wskaźników ubóstwa. W 2012 roku nie odnotowano wzrostu poziomu zagrożenia ubóstwem skrajnym - wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 6,7%. W 2012 roku odnotowano niższy o 0,7% niż w roku poprzednim odsetek osób w gospodarstwach domowych, w których wydatki wynosiły mniej niż 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych tj. wskaźnik zagrożenia według relatywnej granicy ubóstwa.

Według analiz GUS w 2012 roku wskaźnik ubóstwa mierzony według ustawowej granicy wzrósł o pół punktu procentowego i wyniósł 7%. Należy jednak zauważyć, iż wskaźnik zagrożenia ubóstwem został obliczony z uwzględnieniem 2 obowiązujących w 2012 progów interwencji socjalnej, który to od IV kwartału 2012 r. został zwaloryzowany. W przypadku, gdyby stopa ubóstwa ustawowego dla całego roku 2012 liczona była według progu wprowadzonego w IV kwartale, odsetek osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej ustawowej granicy ubóstwa wyniósłby 13%.

Grupy najbardziej zagrożone ubóstwem w Polsce w 2012 roku.

W 2012 roku w gospodarstwach domowych, które w swym składzie miały co najmniej jedną osobę bezrobotną zagrożonych ubóstwem ustawowym było około 13 % osób. W gospodarstwach z dwoma i więcej osobami bezrobotnymi problem ten dotyczył ok. 33%. Ubóstwo dotyka również rodzin, których członkowie wykonują pracę niskopłatną tj. rodziny utrzymujące się z tzw. niezarobkowych źródeł - 23%. W stopniu wyższym niż przeciętny na ubóstwo narażeni byli członkowie gospodarstw domowych rolników oraz gospodarstw utrzymujących się z rent. Ubóstwu sprzyja wykonywanie nisko płatnej pracy. W gospodarstwach, których głównym źródłem dochodów były dochody z pracy najemnej na stanowisku robotniczym, stopa ubóstwa skrajnego kształtowała się na poziomie 9,5%. Z procesem pauperyzacji koreluje niski poziom wykształcenia. W grupie osób w gospodarstwach domowych, które legitymują się wykształceniem gimnazjalnym (oraz dawna szkoła podstawowa), odsetek osób żyjących poniżej minimum egzystencji wyniósł w 2012 roku 12,2%. W Polsce częściej ubóstwem skrajnym zagrożeni są ludzie młodzi, w tym dzieci. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem skrajnym wśród dzieci i młodzieży do lat 18 wyniósł ok. 9%. W 2012 roku ok 4% osób w wieku co najmniej 65 lat żyło w gospodarstwach domowych o wydatkach niższych od minimum egzystencji. Ubóstwem skrajnym zagrożone są rodziny wielodzietne. W 2012 roku poniżej minimum egzystencji żyło ok. 27% osób. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem skrajnym wśród rodzin niepełnych ukształtował się na poziomie 9%. Ryzyko zagrożenia ubóstwem zwiększa obecność w gospodarstwie domowym osoby niepełnosprawnej. Wskaźnik ubóstwa skrajnego wśród tego typu gospodarstw w 2012 roku wyniósł ok. 10%. W znacznie większym stopniu zagrożenie ubóstwem dotyczy mieszkańców wsi niż miast. Odsetek osób żyjących w skrajnym ubóstwie w miastach wyniósł 4%, natomiast wśród mieszkańców wsi wskaźnik ten wyniósł 10%.

Terytorialne zróżnicowanie zasięgu ubóstwa w Polsce.

Źródło: Ubóstwo w Polsce w 2012 r. (na podstawie badań budżetów gospodarstw domowych). GUS.

Zamieszczona mapa prezentuje regionalne zróżnicowanie wskaźników ubóstwa. Ubóstwem skrajnym w największym stopniu zagrożeni byli mieszkańcy województw: warmińsko – mazurskiego, podlaskiego oraz świętokrzyskiego.

3. Indeks ubóstwa w województwie świętokrzyskim

Metodologia

Do opracowania indeksu ubóstwa w województwie świętokrzyskim zastosowano metodę porządkowania liniowego. W literaturze z zakresu metodologii badań wyróżnić możemy 3 rodzaje metod porządkowania liniowego:

1. Metody diagramowe – stosuje się w nich graficzną prezentację macierzy odległości zwaną diagramem.
2. Procedury oparte na zmiennej syntetycznej:
 - bezwzorcowe – w metodach bezwzorcowych zmienna syntetyczna jest funkcją znormalizowanych wartości zmiennych wejściowych,
- metody te wymagają wcześniejszej stymulacji zmiennych wejściowych,
 - wzorcowe – w metodach wzorcowych wykorzystywane jest pojęcie obiektu wzorcowego, czyli obiektu modelowego o pożądanym wartościach zmiennych wejściowych,
- miara syntetyczna konstruowana jest na podstawie odległości pomiędzy obserwowanym obiektem, a obiektem wzorcowym.

3. Metody iteracyjne – w metodach iteracyjnych przyjmowana jest funkcja kryterium dobroci grupowania i w kolejnych iteracjach szukamy takiego uporządkowania liniowego obiektów, które optymalizują wartość funkcji kryterium, aż do osiągnięcia przez nią wartości optymalnej (maksymalnej lub minimalnej).

W niniejszym opracowaniu, w celu zbadania poziomu ubóstwa, posłużono się metodą porządkowania liniowego, która pozwala na ustalenie hierarchii obiektów tzn. uporządkowania ich w chronologii od stojącego najwyżej do znajdującego się w niej najniżej. W ujęciu geometrycznym, porządkowanie liniowe obiektów polega na rzutowaniu punktów reprezentujących obiekty, umieszczone w wielowymiarowej przestrzeni na prostą. Uporządkowanie liniowe obiektów jest możliwe w sytuacji kiedy charakteryzujące je zmienne są mierzalne na skali porządkowej. Jeżeli w badaniu występują również zmienne na skali przedziałowej niezbędna jest ich normalizacja, która umożliwi ich porównywalność.

W niniejszej analizie zastosowano bezwzorcową metodę wyznaczania zmiennej syntetycznej z wykorzystaniem uśrednienia unormowanych wartości ze stymulowanych zmiennych wejściowych, przypisując im odpowiednie rangi. Funkcję agregującą zmienne wejściowe możemy zdefiniować, jako średnią arytmetyczną.

Poszczególne mierniki syntetyczne różnią się między sobą sposobem normalizacji zmiennych wejściowych oraz systemami rang. Przykładem metody bazującej na normalizacji rangowej, która jest wykorzystywana, gdy obiekty są charakteryzowane zmiennymi mierzonymi na skali porządkowej, jest metoda rang. Na wstępie dokonujemy stymulacji zmiennych, czyli zamieniamy destymulanty i nominanty na stymulanty. Stymulacja destymulant dokonywana jest najczęściej według przekształcenia ilorazowego lub różnicowego. Następnie dokonujemy normalizacji zmiennych, czyli transformacji zmiennych diagnostycznych w możliwości ich porównywania. Normalizację można przeprowadzić za pomocą standaryzacji klasycznej, w wyniku której średnia arytmetyczna zmiennej przyjmuje wartość 0 a odchylenie standardowe 1. W kolejnym kroku dla każdego obiektu wyznacza się sumę przyporządkowanych mu rang ze względu na wszystkie zmienne. Gdy dana wartość zmiennej występuje w więcej niż jednym obiekcie, przyporządkowujemy im jednakową rangę będącą średnią arytmetyczną z przysługujących im rang. Następnie wylicza się wartość zmiennej syntetycznej jako średnią wartość rang co stanowi indeks ubóstwa.

W celu zdiagnozowania poziomu ubóstwa w powiatach województwa świętokrzyskiego uwzględniono monetarne oraz niemonetarne determinanty ubóstwa. Dla potrzeb niniejszego opracowania przy ustalaniu zmiennych diagnostycznych wykorzystano dane GUS – Bank Danych Lokalnych, sprawozdania MPiPS oraz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach. Dla potrzeb niniejszego opracowania przyjęto następujące zmienne diagnostyczne:

X_1 – stopa bezrobocia,

X_2 – liczba osób długotrwale bezrobotnych w łącznej liczbie mieszkańców,

X_3 – przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto,

X_4 – dochody budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca,

X_5 – wskaźnik deprivacji lokalnej – liczba osób, którym przyznano świadczenie na 1 000 mieszkańców (poprzednio – współczynnik pauperyzacji czyli liczba korzystających z pomocy społecznej w łącznej liczbie mieszkańców),

X_6 – wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy społecznej – nowy wskaźnik w raporcie,

X_7 – liczba osób w rodzinach wielodzietnych otrzymujących pomoc w łącznej liczbie osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej,

X_8 – liczba osób w rodzinach niepełnych korzystających z pomocy w łącznej liczbie osób w rodzinach otrzymujących pomoc społeczną.

Powyższe zmienne diagnostyczne poddane zostały standaryzacji oraz normalizacji. W ramach kolejnych czynności zmiennym nadano rangi co umożliwiło uszeregowanie powiatów pod względem poszczególnych zmiennych diagnostycznych. Poszczególne

zmienne pogrupowano w cztery kategorie. W pierwszej grupie znalazły się zmienne diagnostyczne, którym nadano rangę o najwyższym znaczeniu (1,2) są to: wskaźnik długotrwale bezrobotnych, długotrwale korzystający z pomocy społecznej. Do kolejnej grupy zaliczono: stopę bezrobocia oraz wskaźnik deprywacji lokalnej, ranga (1,1), kolejna grupa to indeksy rodzin wielodzietnych i rodzin niepełnych (0,9). W skład ostatniej grupy zaliczono przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto oraz dochody jts na jednego mieszkańca. W oparciu o nadane rangi wyznaczona została zmienna syntetyczna stanowiąca średnią arytmetyczną poszczególnych rang. W oparciu o uzyskane poziomy zmiennej syntetycznej ustalono przedziały liczbowe określające stopień zagrożenia ubóstwem w powiatach województwa świętokrzyskiego.

Bezrobocie

Jednym z najbardziej istotnych czynników niemonetarnych generującym ubóstwo jest bezrobocie. Średnia stopa bezrobocia rejestrowanego w naszym województwie, na koniec 2012 roku wynosiła 16,2% co w porównaniu do roku 2011 wskazuje na wzrost o 3,2%. Najniższą jego wartość zanotowano w powiecie buskim – 9,0% (dynamika 104,6%) a najwyższą w powiecie skarżyskim – 26,5% (dynamika 103,1%) tj. trzykrotnie więcej. Szczegółowe dane o stopie bezrobocia w poszczególnych powiatach województwa przedstawia zamieszczona tabela.

Tabela 1. Stopa bezrobocia w województwie świętokrzyskim.

L.p.	Powiat	Stopa bezrobocia w %	Dynamika
			2012/2011 w %
1.	buski	9,0	104,6
2.	jędrzejowski	13,7	100,7
3.	kazimierski	12,5	100,0
4.	m. Kielce	10,7	107,0
5.	kielecki	19,6	104,8
6.	konecki	22,4	98,7
7.	opatowski	22,5	106,1

8.	ostrowiecki	21,0	101,0
9.	pińczowski	10,0	106,4
10.	sandomierski	12,8	100,8
11.	skarżyski	26,5	103,1
12.	starachowicki	18,4	107,0
13.	staszowski	12,8	102,4
14.	włoszczowski	14,3	102,1
15.	województwo	16,2	103,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL.

Stopa bezrobocia rejestrowanego, na koniec 2012 roku, wyniosła w Polsce 13,4%, co daje wzrost o 0,9 punktu procentowego w porównaniu do 2011 roku (dynamika wzrostu 107,2%). W odniesieniu do średniej krajowej, stopa bezrobocia w naszym regionie była wyższa o ponad 2,8 punktu procentowego (dynamika wzrostu 120,9). Wyraźnie niższe od średniej krajowej bezrobocie zanotowano w powiecie buskim i pińczowskim oraz mieście Kielce. W pierwszym z tych powiatów, jako jedynym w regionie, stopa bezrobocia wyrażała się wielkością jednocyfrową tj. 9,0% (dynamika wzrostu 104,6%), w drugim wynosi 10,0% (wzrost o 6,4% w porównaniu z rokiem 2011). W mieście Kielce stopa bezrobocia na koniec grudnia 2012 roku wyniosła 10,7% co oznacza wzrost o 0,7% w porównaniu do roku 2011 i jest to największy obok powiatu starachowickiego wzrost w naszym regionie. Do grupy powiatów, w której bezrobocie oscylowało wokół średniej krajowej zaliczamy: kazimierski (12,5%), sandomierski i staszowski (po 12,8%), jędrzejowski (13,7%) oraz włoszczowski (14,3%). Za wyjątkiem powiatu kazimierskiego, w którym stopa bezrobocia pozostała na niezmiennym poziomie oraz koneckiego gdzie nieznacznie zmalała (dynamika 98,7%), we wszystkich pozostałych odnotowano jej wzrost od 0,7 do 7,0%. Grupę, w której bezrobocie znacząco przekracza średnią krajową stanowią powiaty: starachowicki (18,4%), kielecki (19,6%), ostrowiecki (21,0%), konecki (22,4%) opatowski (22,5%), oraz powiat, w którym bezrobocie praktycznie dwukrotnie przekracza średnią krajową czyli skarżyski – 26,5% (dynamika wzrostu na poziomie 103,1%).

Długotrwale bezrobotni

Oslabienie rynku pracy to nie tylko ogólny wzrost ilości osób bezrobotnych, ale również wzrost ilości osób, które są długotrwale bezrobotne – czyli pozostają bez pracy przez minimum rok w ciągu ostatnich dwóch lat, z wyłączeniem okresu odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Liczba takich osób ciągle rośnie. Długotrwale bezrobocie to kolejny niemonetarny czynnik mający wpływ na poziom zagrożenia ubóstwem.

Tabela 2. Udział pozostających bez pracy powyżej 1 roku w liczbie bezrobotnych ogółem.

l.p.	Powiat	Wskaźnik bezrobocia	Dynamika
		długotrwałego w %	2012/2011 w %
1.	buski	29,9	96,5
2.	jędrzejowski	47,1	108,0
3.	kazimierski	46,5	111,0
4.	grodzki Kielce	36,0	105,3
5.	kielecki	29,3	98,3
6.	konecki	36,5	104,0
7.	opatowski	51,4	105,3
8.	ostrowiecki	37,4	106,3
9.	pińczowski	39,5	108,2
10.	sandomierski	40,6	108,0
11.	skarżyski	37,0	101,6
12.	starachowicki	37,5	117,2
13.	staszowski	25,7	112,7
14.	włoszczowski	36,5	96,6
15.	województwo	36,8	102,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z WUP w Kielcach.

Wskaźnik udziału pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy w liczbie bezrobotnych ogółem, na dzień 31.12.2012r., w skali kraju wynosi 35,4%. Ten sam wskaźnik w naszym regionie wynosi 36,8%, zawiera się w przedziale od 25,7% dla powiatu staszowskiego do 47,1% w przypadku powiatu jędrzejowskiego.

Wskaźnik długotrwale bezrobotnych dla Polski był wyraźnie wyższy niż odnotowany w powiecie staszowskim (25,7). Powiaty o porównywalnej wielkości wskaźnika długotrwałego bezrobocia z poziomem krajowym to: kielecki (29,3), buski (29,9), miasto Kielce (36,0), konecki (36,5), włoszczowski (36,5), skarżyski (37,0), ostrowiecki (37,4) oraz starachowicki (37,5). Powiaty ze wskaźnikiem zdecydowanie wyższym niż średnia krajowa i województwa wynosząca 36,8 to: pińczowski (39,5), sandomierski (40,6), kazimierski (46,5), jędrzejowski (47,1) oraz opatowski (51,4). Za wyjątkiem powiatu buskiego, włoszczowskiego i kieleckiego gdzie dynamika wskaźnika długotrwale bezrobotnych była nieznacznie niższa niż 100% i wyniosła odpowiednio: 96,5, 96,6 oraz 98,3%, we wszystkich pozostałych 11 powiatach regionu zanotowała zdecydowany wzrost od 101,6% w powiecie skarżyskim do 117,2% w powiecie starachowickim, przy poziomie dynamiki wskaźnika 102,2 dla województwa.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto

Poziom miesięcznego wynagrodzenia brutto to jeden z najważniejszych, monetarnych czynników mających wpływ na poziom zagrożenia ubóstwem. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na koniec 2012 roku w skali kraju wynoszące 3 744,38 zł, było o ponad 15% wyższe niż w województwie świętokrzyskim, w którym wyniosło 3 159,64 zł. Wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w poszczególnych powiatach naszego województwa przedstawia poniższa tabela:

Tabela 3. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto.

L.p	Powiat	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2011 roku (zł)	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2012 roku (zł)	Dynamika 2012/2011 w %
1.	buski	2 825,85	2 902,83	102,7
2.	jędrzejowski	3 361,44	3 611,17	107,4
3.	kazimierski	2 740,14	2 876,72	105,0

4.	grodzki Kielce	3 381,09	3 467,85	102,6
5.	kielecki	2 836,55	2 914,39	102,7
6.	konecki	2 916,44	3 031,59	103,9
7.	opatowski	2 869,20	3 014,36	105,1
8.	ostrowiecki	2 974,89	3 084,28	103,7
9.	pińczowski	3 002,74	3 100,89	103,3
10.	sandomierski	3 324,91	3 397,35	102,2
11.	skarżyski	3 001,61	3 119,33	103,9
12.	starachowicki	2 826,27	2 963,95	104,9
13.	staszowski	3 328,52	3 490,75	104,9
14.	włoszczowski	3 050,54	3 259,56	106,9
15.	województwo	3 031,44	3 159,64	104,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL.

Najwyższe przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto, na koniec 2012 roku, odnotowano w powiecie jędrzejowskim – 3 611,17 zł. Pozostałe powiaty, w których wynagrodzenie przekroczyło średnią województwa to: staszowski (3 490,75 zł), m. Kielce (3 467,85 zł), sandomierski (3 397,35 zł) i włoszczowski (3 259,56 zł). W pozostałych powiatach przeciętne miesięczne wynagrodzenie było niższe niż średnie wynagrodzenie w województwie i pozostawało w stosunku do niego w następujących proporcjach: skarżyski – 3 119,33 zł (98,7%), pińczowski – 3 100,89 zł (98,1%), ostrowiecki – 3 084,28 zł (97,6%), konecki – 3 031,59 zł (95,9%), opatowski – 3 014,36 zł (95,4%), starachowicki – 2 963,95 zł (93,8%), kielecki – 2 914,39 zł (92,2%), buski – 2 902,83 zł (91,9%) oraz kazimierski – 2 876,72 zł (91,0%). Podkreślić należy fakt, iż dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto liczona rok do roku ukształtowała się na poziomie 104,2% i była wyższa niż wskaźnik ogólnopolski oraz we wszystkich powiatach naszego województwa przekraczała poziom 100%.

Dochody jst na jednego mieszkańca

Kolejny monetarny czynnik determinujący poziom ubóstwa to dochody i wydatki budżetów samorządów gminnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Dochody budżetów gmin i miast na prawach powiatu, na 1 mieszkańca, w skali kraju w 2012 roku, wynoszące 3 624,21 zł były wyższe od średniego dochodu w naszym województwie, wynoszącego 3 019,28 zł, o ponad 20%.

Tabela 4. Dochody budżetów jst na 1 mieszkańca.

L.p.	Powiat	Dochody jst na 1	Dochody jst na 1	Dynamika
		mieszkańca w zł	mieszkańca w zł	2012/2011
		w 2011 roku	w 2012 roku	w %
1.	buski	3 113,00	3 093,15	99,4
2.	jędrzejowski	2 722,00	2 801,91	102,9
3.	kazimierski	2 315,00	2 560,11	110,6
4.	grodzki Kielce	4 491,31	4 874,69	108,5
5.	kielecki	3 142,00	3 066,98	97,6
6.	konecki	2 671,00	2 867,45	107,4
7.	opatowski	2 907,00	2 964,89	102,0
8.	ostrowiecki	2 664,00	2 857,62	107,3
9.	pińczowski	2 833,18	2 852,55	100,7
10.	sandomierski	3 154,00	3 037,45	96,3
11.	skarżyski	2 600,00	2 577,08	99,1
12.	starachowicki	2 548,00	2 695,21	105,8
13.	staszowski	3 404,00	3 397,46	99,8
14.	włoszczowski	2 701,00	2 623,38	97,1
15.	województwo	2 879,00	3 019,28	104,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL.

Dynamika budżetów jst w skali kraju wyniosła 105,2% i była nieznacznie wyższa niż analogiczna odnotowana w naszym województwie, która ukształtowała się na poziomie 104,9%.

W 8 powiatach naszego województwa dynamika dochodów budżetów jst była wyższa niż 100%. Są to powiaty: kazimierski (110,6), miasto Kielce (108,5), konecki (107,4), ostrowiecki (107,3), starachowicki (105,8), jędrzejowski (102,9), opatowski (102,0) oraz pińczowski (100,7). W pozostałych 6 dochód na 1 mieszkańca nie posiadał tendencji rosnącej i wyniósł w powiatach: staszowskim – 99,8%, buskim – 99,4%, skarżyskim – 99,1%, kieleckim – 97,6%, włoszczowskim – 97,1% oraz sandomierskim – 96,3% i jest to najniższy wskaźnik w województwie.

Jedynie w mieście Kielce odnotowano dochody budżetu na poziomie wyższym niż średnia krajowa. Wolumen dochodów w wysokości 4 874,69 zł o ponad 30% przewyższa wskaźnik ogólnopolski. W pozostałych 13 powiatach dochód na 1 mieszkańca jest zdecydowanie niższy od wskaźnika krajowego – różnica wynosi od ponad 6 do prawie 20%. Dochody budżetów na poziomie wyższym niż wskaźnik wojewódzki odnotowano w powiatach: staszowskim – 3 397,46 zł, buskim - 3 093,15 zł, kieleckim – 3 066,98 zł oraz sandomierskim – 3 037,45 zł. W pozostałych 9 powiatach województwa dochód na 1 mieszkańca był niższy niż średnia województwa i wynosił w powiatach: opatowskim – 2 964,89 zł, koneckim – 2867,45 zł, ostrowiecki – 2 857,62 zł, pińczowskim – 2 852,55 zł, jędrzejowskim – 2 801,91 zł, starachowickim – 2 695,21 zł, włoszczowskim – 2 623,38 zł, skarżyskim – 2 577,08 zł oraz kazimierskim – 2 560,11 zł.

Wskaźnik deprivacji lokalnej

Kolejnym, istotnym niemonetarnym wskaźnikiem poziomu zagrożenia ubóstwem jest wskaźnik deprivacji lokalnej czyli iloraz liczby osób w rodzinach otrzymujących świadczenia z pomocy społecznej przypadającej na każde 1 000 mieszkańców. Wskaźnik deprivacji lokalnej w ujęciu powiatowym przedstawiają tabele od 5 do 17.

W mieście Kielce, w 2012 roku, wskaźnik deprivacji lokalnej wyniósł 80,16 i jest to najniższa wartość w województwie. Stanowi on nieco ponad 60% średniej wartości dla regionu i niewiele ponad 40% najwyższej wartości wskaźnika deprivacji lokalnej regionu, odnotowanego w powiecie sandomierskim.

Tabela 5. Wskaźnik deprivacji lokalnej – powiat buski.

L.p.	Powiat buski	WDL
1.	Busko – Zdrój	82,93
2.	Gnojno	168,18
3.	Nowy Korczyn	133,51
4.	Pacanów	142,98
5.	Solec – Zdrój	205,72
6.	Stopnica	90,28
7.	Tuczępy	154,75
8.	Wiślica	141,02
	powiat	139,92

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny zasobów pomocy społecznej za 2012r.

W gminach powiatu buskiego, na koniec 2012 roku, wskaźnik deprivacji lokalnej kształtował się w przedziale od 82,93 w mieście Busko – Zdrój do 205,72 w gminie Solec – Zdrój. W gminie Stopnica osiąga on poziom dwucyfrowy tj. 90,28 natomiast w pozostałych gminach powiatu przekracza poziom trzycyfrowy: Nowy Korczyn – 133,51, Wiślica – 141,02, Pacanów – 142,98, Tuczępy – 154,75 i Gnojno – 168,18. W trzech gminach powiatu (Busko – Zdrój, Stopnica i Nowy Korczyn) wskaźnik ten jest niższy niż średnia powiatu wynosząca 139,92. W pozostałych pięciu gminach wskaźnik ten zdecydowanie przekracza średnią powiatu w tym w gminie o najwyższym wskaźniku deprivacji lokalnej tj. w Solcu – Zdroju o prawie 50%.

W powiecie jędrzejowskim średni wskaźnik deprivacji lokalnej kształtuje się na poziomie 132,76. W sześciu gminach powiatu wskaźnik ten jest niższy od średniej w powiecie i wynosi w gminach: Sobków – 81,90, Jędrzejów – 93,67, Sędziszów – 102,68, Oksa – 113,67, Nagłowice – 120,56 oraz Słupia – 127,54. Wskaźnik przekraczający średnią powiatu odnotowano w trzech gminach tj. Wodzisław – 136,53, Małogoszcz – 155,59 oraz Imielno – 262,67, gdzie wskaźnik ten jest dwukrotnie wyższy niż średnia w powiecie.

Tabela 6. Wskaźnik deprivacji lokalnej – powiat jędrzejowski.

L.p.	Powiat jędrzejowski	WDL
1.	Imielno	262,67
2.	Jędrzejów	93,67
3.	Małogoszcz	155,59
4.	Nagłowice	120,56
5.	Oksa	113,67
6.	Sędziszów	102,68
7.	Słupia	127,54
8.	Sobków	81,90
9.	Wodzisław	136,53
	powiat	132,76

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny zasobów pomocy społecznej za 2012r.

W powiecie kazimierskim średni wskaźnik deprivacji lokalnej wynosi 102,31.

Tabela 7. Wskaźnik deprivacji lokalnej – powiat kazimierski.

L.p.	Powiat kazimierski	WDL
1.	Bejsce	76,94
2.	Czarnocin	97,45
3.	Kazimierza Wielka	129,45
4.	Opatowiec	102,39
5.	Skalbmierz	105,30
	powiat	102,31

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny zasobów pomocy społecznej za 2012r.

Najwyższy poziom wskaźnika deprivacji zanotowano w gminie Kazimierza Wielka – 129,45. W gminie Skalbmierz i Opatowiec wskaźniki kształtują się na poziomie zbliżonym do

średniej arytmetycznej zanotowanej w powiecie odpowiednio 105,30 i 102,39. W gminie Czarnocin i Bejsce wskaźnik wynosi 97,45 oraz 76,94.

Tabela 8. Wskaźnik deprivacji lokalnej – powiat kielecki.

L.p.	Powiat kielecki	WDL
1.	Bieliny	212,88
2.	Bodzentyn	142,60
3.	Chęciny	127,87
4.	Chmielnik	269,77
5.	Daleszyce	158,78
6.	Górno	169,77
7.	Łagów	173,91
8.	Łopuszno	154,55
9.	Maslów	95,88
10.	Miedziana Góra	80,16
11.	Mniów	132,51
12.	Morawica	70,65
13.	Nowa Słupia	126,00
14.	Piekoszów	148,30
15.	Pierzchnica	202,23
16.	Raków	225,25
17.	Sitkówka – Nowiny	118,23
18.	Strawczyn	151,69
19.	Zagnańsk	98,17
	powiat	150,48

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny zasobów pomocy społecznej za 2012r.

W największym powiecie województwa świętokrzyskiego analizowany wskaźnik kształtuje się na poziomie 150,48. Najniższy jego poziom odnotowano w powiatach: Morawica (70,65), Miedziana Góra (80,16), Masłów (95,88), Zagnańsk (98,17), Sitkówka – Nowiny (118,23), Nowa Słupia (126,00), Chęciny (127,87) oraz Mniów (132,51). Poziom wskaźnika zbliżony do średniej powiatowej występuje w gminach: Bodzentyn (142,60), Piekoszów (148,30), Strawczyn (151,69), Łopuszno (154,55) i Daleszyce (158,78). Zdecydowanie powyżej średniej kształtuje się wskaźnik w gminach Górnio (169,77) i Łagów (173,91) oraz na bardzo wysokim poziomie bo przekraczającym WDL=200 w gminach: Pierzchnica (202,33), Bieliny (212,88), Raków (225,25) oraz Chmielnik (269,77).

Tabela 9. Wskaźnik deprivacji lokalnej – powiat konecki.

L.p.	Powiat konecki	WDL
1.	Fałków	172,89
2.	Gowarczów	166,63
3.	Końskie	95,33
4.	Radoszyce	136,63
5.	Ruda Maleniecka	137,36
6.	Słupia	218,65
7.	Smyków	148,45
8.	Stąporków	134,47
	powiat	151,30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny zasobów pomocy społecznej za 2012r

W powiecie koneckim wskaźnik deprivacji lokalnej ukształtował się na poziomie 151,30. Najniższy wskaźnik w powiecie zanotowano w gminie Końskie (95,33) zaś najwyższy w gminie Słupia (218,65). W pozostałych jednostkach powiatu WDL przekroczył wartość 130 i wyniósł w gminie: Stąporków - 134,47, Radoszyce – 136,63, Ruda Maleniecka – 137,36, Smyków – 148,45, Gowarczów – 166,63 oraz Fałków – 172,89.

Tabela 10. Wskaźnik deprivacji lokalnej – powiat opatowski.

L.p.	Powiat opatowski	WDL
1.	Baćkowice	97,8
2.	Iwaniska	212,35
3.	Lipnik	115,89
4.	Opatów	72,33
5.	Ożarów	126,04
6.	Sadowie	75,80
7.	Tarłów	106,72
8.	Wojciechowice	130,44
	powiat	117,17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny zasobów pomocy społecznej za 2012r

W powiecie opatowskim na koniec 2012 roku wskaźnik deprivacji lokalnej wyniósł 117,17. Jest to jeden z najniższych wskaźników występujących w powiatach naszego województwa. Najniższy wskaźnik zanotowano w gminie Opatów – 72,33 najwyższy zaś w gminie Iwaniska – 212,35. Jedynymi gminami obok Opatowa, w których wskaźnik nie przekroczył liczby trzycyfrowej jest Sadowie (75,80) i Baćkowice (97,80). W pozostałych jednostkach administracyjnych WDL wyrażony jest liczbą trzycyfrową i tak dla wynosi on dla gminy Tarłów – 106,72, Lipnik – 115,89, Ożarów – 126,04 i Wojciechowice – 130,44.

Tabela 11. Wskaźnik deprivacji lokalnej – powiat ostrowiecki.

L.p.	Powiat ostrowiecki	WDL
1.	Bałtów	152,31
2.	Bodzechów	126,35
3.	Ćmielów	148,89
4.	Kunów	216,72

5.	Ostrowiec Świętokrzyski	64,78
6.	Waśniów	93,65
	powiat	133,78

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny zasobów pomocy społecznej za 2012r

Najniższy poziom wskaźnika deprivacji odnotowano w powiecie ostrowieckim w gminie Ostrowiec Świętokrzyski – 64,78, zaś najwyższy w gminie Kunów – 216,72. Obok Ostrowca Świętokrzyskiego jedyną gminą, w której wskaźnik ten nie przekroczył 100 jest Waśniów. W pozostałych gminach powiatu wskaźnik deprivacji wynosi - 126,35 w Bodzechowie, 148,89 w Ćmielowie, 152,31 w Bałtowie, a średnia w powiecie wynosi 133,78.

Tabela 12. Wskaźnik deprivacji lokalnej – powiat pińczowski.

L.p.	Powiat pińczowski	WDL
1.	Działoszyce	142,19
2.	Kije	162,84
3.	Michałów	107,04
4.	Pińczów	67,65
5.	Złota	54,51
	powiat	106,85

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny zasobów pomocy społecznej za 2012r

W powiecie pińczowskim średni wskaźnik deprivacji lokalnej wynosi 106,85. Zdecydowanie najniższy jest w gminie Złota (54,51) i gminie Pińczów (67,65) oraz przekracza wartość 100 w gminie: Michałów (107,84), Działoszyce (142,19) i Kije (162,84).

Tabela 13. Wskaźnik deprivacji lokalnej – powiat sandomierski.

L.p.	Powiat sandomierski	WDL
1.	Dwikozy	139,82
2.	Klimontów	202,94
3.	Koprzywnica	224,90
4.	Łoniów	215,55
5.	Obrazów	145,67
6.	Samborzec	287,48
7.	Sandomierz	60,68
8.	Wilczyce	229,72
9.	Zawichost	155,89
	powiat	184,74

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny zasobów pomocy społecznej za 2012r

Powiat sandomierski, w którym średni wskaźnik deprivacji lokalnej wynosi 184,74, to powiat o najwyższej wartości średniego wskaźnika deprivacji lokalnej w skali województwa. W gminie Sandomierz wynosi on 60,68 i jest trzykrotnie niższy niż średnia powiatu. W trzech gminach powiatu przekracza on wartość 100 (Dwikozy – 139,82, Obrazów – 145,67 i Zawichost – 155,89) a w przypadku 5 gmin przekracza poziom 200 (Klimontów – 202,94, Łoniów – 215,55, Koprzywnica – 224,90, Wilczyce – 229,72 i Samborzec – 287,48).

Tabela 14. Wskaźnik deprivacji lokalnej – powiat skarżyski.

L.p.	Powiat skarżyski	WDL
1.	Bliżyn	147,78
2.	Łączna	224,12
3.	Skarżysko Kościelne	164,85
4.	Skarżysko-Kamienna	81,58

5.	Suchedniów	73,30
	powiat	138,33

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny zasobów pomocy społecznej za 2012r

W powiecie skarżyskim najniższy wdl odnotowano w Suchedniowie (73,30) oraz Skarżysku – Kamiennej (81,58). W Bliżynie wyniósł on 147,78, w Skarżysku Kościelnym 164,85, zaś w Łącznej 224,12.

Tabela 15. Wskaźnik deprivacji lokalnej – powiat starachowicki.

L.p.	Powiat starachowicki	WDL
1.	Brody	113,65
2.	Mirzec	92,43
3.	Pawłów	168,51
4.	Starachowice	76,90
5.	Wąchock	80,05
	powiat	106,31

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny zasobów pomocy społecznej za 2012r.

W powiecie starachowickim analizowany wskaźnik ukształtował się na poziomie porównywalnym ze średnim wskaźnikiem deprivacji lokalnej w powiecie pińczowskim i wynosi on 106,31. Najwyższy jego poziom zanotowano w Pawłowie (168,51) oraz w Brodach (113,65). Poziom wskaźnika poniżej 100 odnotowano w gminie Mirzec (92,43), Wąchock (80,05) oraz siedzibie powiatu – Starachowicach (76,90).

Tabela 16. Wskaźnik deprivacji lokalnej – powiat staszowski.

L.p.	Powiat staszowski	WDL
1.	Bogoria	200,05
2.	Łubnice	209,53

3.	Oleśnica	102,75
4.	Osiek	102,92
5.	Połaniec	141,36
6.	Rytwiany	98,30
7.	Staszów	83,09
8.	Szydłów	120,11
	powiat	132,26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny zasobów pomocy społecznej za 2012r

W powiecie staszowskim, przy średnim wskaźniku na poziomie 132,26, najniższą jego wartość zanotowano w gminie Staszów (83,09) i Rytwiany (98,30). Zbliżony poziom wskaźnika odnotowano w Oleśnicy i Osieku - odpowiednio 102,75 i 102,92. Zbliżony do średniego poziom wskaźnika notujemy w Szydłowie (120,11) oraz Połańcu (141,36), natomiast znacznie przekraczający jego poziom w Bogorii (200,05) i Łubnicach (209,53).

Tabela 17. Wskaźnik deprivacji lokalnej – powiat włoszczowski.

L.p.	Powiat włoszczowski	WDL
1.	Kluczewsko	117,36
2.	Krasocin	130,35
3.	Moskorzew	139,63
4.	Radków	129,51
5.	Secemin	130,09
6.	Włoszczowa	79,90
	powiat	121,14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny zasobów pomocy społecznej za 2012r

W ostatnim analizowanym powiecie tj. włoszczowskim średni wskaźnik wynosi 121,14. Najniższy jest w gminie Włoszczowa (79,90), zbliżony wielkością do średniego

w gminie Kluczewsko (117,36) oraz gminie Radków (129,51), natomiast wyraźnie go przekraczający w gminach: Secemin (130,09), Krasocin (130,35) oraz Moskorzew (139,63).

Długotrwanie korzystający z pomocy społecznej

Następnym istotnym, niemonetarnym wskaźnikiem określającym zarówno poziom zagrożenia ubóstwem jak i jednocześnie charakteryzującym strukturę osób korzystających ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej jest indeks długotrwanie korzystających z pomocy społecznej, wyrażający iloraz liczby osób, które w ciągu ostatnich 3 lat były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej (POMOST) przez co najmniej 18 miesięcy i ogólnej liczby świadczeniobiorców.

Tabela 18. Wskaźnik długotrwanie korzystających z pomocy społecznej.

L.p.	Powiat	Indeks długotrwanie korzystających w %
1.	buski	58
2.	jędrzejowski	48
3.	kazimierski	51
4.	grodzki Kielce	58
5.	kielecki	53
6.	konecki	53
7.	opatowski	69
8.	ostrowiecki	60
9.	pińczowski	58
10.	sandomierski	58
11.	skarżyski	61
12.	starachowicki	66
13.	staszowski	58

14.	włoszczowski	63
15.	województwo	58

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MPiPS – 03 za 2012r.

Rodziny wielodzietne korzystające z pomocy społecznej

Kolejnym istotnym, niemonetarnym wskaźnikiem określającym zarówno poziom zagrożenia ubóstwem jak i jednocześnie charakteryzującym strukturę osób korzystających ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej jest indeks wyrażający iloraz liczby osób w rodzinach wielodzietnych, korzystających z pomocy społecznej i liczby osób w rodzinach świadczeniobiorców. Indeks ten dla województwa kształtuje się na poziomie 26,7.

Tabela 19. Indeks rodzin wielodzietnych.

L.p.	Powiat	Indeks rodzin wielodzietnych
		w %
1.	buski	19,5
2.	jędrzejowski	24,3
3.	kazimierski	46,4
4.	grodzki Kielce	12,7
5.	kielecki	23,4
6.	konecki	15,8
7.	opatowski	52,1
8.	ostrowiecki	18,7
9.	pińczowski	31,1
10.	sandomierski	25,1
11.	skarżyski	18,4
12.	starachowicki	22,9
13.	staszowski	29,0

14.	włoszczowski	34,9
15.	województwo	26,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdanie MPiPS – 03 za 2012r.

W województwie świętokrzyskim dwa powiaty tj. opatowski i kazimierski charakteryzuje indeks rodzin wielodzietnych zdecydowanie wyższy (odpowiednio wynoszący: 52,1 i 46,4) niż wskaźnik dla województwa wynoszący 26,7. Przedmiotowy wskaźnik wyższy niż w województwie odnotowano również w powiatach: włoszczowskim (34,9), pińczowskim (31,1) oraz staszowskim (29,0). Najniższe indeksy rodzin wielodzietnych odnotowano w powiatach: grodzkim Kielce (12,7), koneckim (15,8), skarżyskim (18,4), ostrowieckim (18,7) i buskim (19,5). W pozostałych powiatach (sandomierski – 25,1, jędrzejowski – 24,3, kielecki – 23,4 i starachowicki – 22,9) indeks rodzin wielodzietnych oscyluje w zakresie poziomu indeksu dla województwa.

Rodziny niepełne korzystające z pomocy społecznej

Kolejnym istotnym, niemonetarnym wskaźnikiem określającym zarówno poziom zagrożenia ubóstwem jak i jednocześnie charakteryzującym strukturę osób korzystających ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej, jest indeks wyrażający iloraz liczby osób w rodzinach niepełnych, korzystających z pomocy społecznej i liczby osób w rodzinach świadczeniobiorców. Indeks ten dla województwa wynosi 12,5.

Tabela 20. Indeks rodzin niepełnych.

L.p.	Powiat	Indeks rodzin niepełnych w %
1.	buski	8,3
2.	jędrzejowski	10,1
3.	kazimierski	11,2
4.	grodzki Kielce	23,4
5.	kielecki	10,1
6.	konecki	9,6

7.	opatowski	14,2
8.	ostrowiecki	13,7
9.	pińczowski	11,9
10.	sandomierski	9,2
11.	skarżyski	15,4
12.	starachowicki	15,0
13.	staszowski	11,8
14.	włoszczowski	10,4
15.	województwo	12,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdanie MPiPS – 03 za 2012r.

W województwie świętokrzyskim jeden powiat tj. m. Kielce uzyskał indeks rodzin niepełnych (wynoszący 23,4) prawie dwukrotnie wyższy niż wskaźnik dla województwa, wynoszący 12,5. Obok miasta Kielce wyższy indeks niż wskaźnik dla województwa odnotowano w powiatach: skarżyskim, starachowickim, opatowskim i ostrowieckim (odpowiednio: 15,4, 15,0, 14,2 i 13,7). Powiaty, w których zanotowano wskaźnik z wartościami niższymi niż indeks wojewódzki to: pińczowski (11,9), staszowski (11,8), kazimierski (11,2), włoszczowski (10,4) jędrzejowski i kielecki (po 10,1), konecki (9,6), sandomierski (9,2) oraz buski (8,3).

Indeks ubóstwa

W oparciu o dane wejściowe w wyniku przeprowadzonych procedur, w tym standaryzacji i nadania rang, uzyskano dane diagnostyczne zawarte w poniższej tabeli;

Tabela 21. Zestawienie powiatów województwa świętokrzyskiego

L.p.	Powiat	Stopa bez - robocia	Długo - trwale bezro - botni	Przeciętne miesięczne wynagrodz enie brutto	Dochody i wydatki JST na 1 mieszkańca	Wdl	Wskaźnik długotrwa le korzystają z ps	Indeks rodzin - wiele - dziecnych	Indeks rodzin - niepełnych	Zmienna syntety - czna
1.	buski	1,1	5,2	15,7	13,4	14,4	13,2	3,7	0,5	8,4

2.	jędrzejowski	7,5	21,7	1,8	15,1	12,8	1,2	6,1	2,9	8,6
3.	kazimierski	5,9	21,1	16,7	17,2	5,4	4,8	17,0	4,3	11,6
4.	m. Kielce	3,3	10,4	4,6	0,4	0,1	13,2	0,4	20,8	6,7
5.	kielecki	15,3	4,6	15,9	13,5	17,1	7,2	5,7	2,9	10,3
6.	konecki	19,0	10,9	13,4	14,9	17,3	7,2	1,9	2,2	10,9
7.	opatowski	19,1	26,0	13,1	14,3	9,0	26,4	19,9	8,4	17,0
8.	ostrowiecki	17,2	11,8	12,1	15,0	13,0	15,6	3,3	7,7	12,0
9.	pińczowski	2,4	13,9	11,6	15,1	6,5	13,2	9,5	5,3	9,7
10.	sandomierski	6,4	15,0	6,3	13,8	25,3	13,2	6,5	1,6	11,0
11.	skarżyski	24,6	11,4	11,2	17,1	14,1	16,8	3,2	10,0	13,6
12.	starachowicki	13,8	11,9	15,1	16,2	6,4	22,8	5,4	9,5	12,6
13.	staszowski	6,4	0,7	4,2	11,1	12,7	13,2	8,5	5,1	7,7
14.	włoszczowski	8,4	10,9	8,4	16,8	10,0	19,2	11,3	3,2	11,0
15.	województwo	10,7	12,5	10,7	13,9	11,7	13,4	7,3	6,0	10,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MPiPS – 03 za 2012r., BDL, WUP w Kielcach.

W powiatach województwa świętokrzyskiego zmienna syntetyczna, będąca średnią arytmetyczną poszczególnych rang, zawiera się w przedziale od 6,7 (dla miasta Kielce) do 17,0 (dla powiatu opatowskiego). Średnia wartość zmiennej syntetycznej dla województwa wynosi 10,8.

Dla potrzeb niniejszego opracowania przyjęto czterostopniową skalę poziomu zagrożenia ubóstwem.

Tabela 22. Przedziały stopnia zagrożenia ubóstwem powiatów woj. świętokrzyskiego na dzień 31.12.2012r.

Przedział	Stopień zagrożenia ubóstwem
- 6,0	umiarkowany
6,1 – 8,0	średni

8,1 – 10,0	wysoki
10,1 -	bardzo wysoki

Analizując poziomy zmiennej syntetycznej zauważyć należy, iż jedynie dwa powiaty naszego regionu tj. grodzki Kielce (6,7) i staszowski (7,7), a więc niespełna 15% ogółu, charakteryzuje średni stopień zagrożenia ubóstwem. W przypadku trzech powiatów regionu to zagrożenie ma stopień wysoki: buski, jędrzejowski, pińczowski (gdzie zmienna syntetyczna przyjmuje wartości odpowiednio: 8,4, 8,6 i 9,7) natomiast w pozostałych powiatach regionu – stopień bardzo wysoki.

Poziom zagrożenia wystąpieniem zjawiska ubóstwa w naszym regionie prezentuje poniższa tabela.

Tabela 23. Poziom zagrożenia ubóstwem w powiatach województwa świętokrzyskiego w 2012 roku.

L.p.	Powiat	Stopień zagrożenia ubóstwem
1.	buski	wysoki
2.	jędrzejowski	wysoki
3.	kazimierski	bardzo wysoki
4.	m. Kielce	średni
5.	kielecki	bardzo wysoki
6.	konecki	bardzo wysoki
7.	opatowski	bardzo wysoki
8.	ostrowiecki	bardzo wysoki
9.	pińczowski	wysoki
10.	sandomierski	bardzo wysoki
11.	skarżyski	bardzo wysoki
12.	starachowicki	bardzo wysoki
13.	staszowski	średni

14.	włoszczowski	bardzo wysoki
15.	województwo	bardzo wysoki

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MPiPS – 03 za 2012r., BDL, WUP w Kielcach

Dokonując analizy poziomu zmiennej syntetycznej zauważamy, iż województwo świętokrzyskie, traktowane jako całość, jest w bardzo wysokim stopniu zagrożone ubóstwem. Zdecydowana większość powiatów, bo aż 9 z 14, charakteryzuje bardzo wysoki stopień zagrożenia tym zjawiskiem. Zauważyć przy tym należy, iż w żadnym z powiatów naszego województwa nie występuje umiarkowany stopień zagrożenia zjawiskiem ubóstwa. Najniższą wartość zmiennej syntetycznej odnotowano w powiecie grodzkim Kielce – 6,7, natomiast najwyższą w powiecie opatowskim – 17,0 tj. prawie trzykrotnie wyższą niż w mieście Kielce. Obok powiatu opatowskiego najwyższe wartości zmiennej syntetycznej odnotowano w powiatach: skarżyskim – 13,6 oraz starachowickim – 12,6. Pozostałe powiaty, w których odnotowano bardzo wysoki stopień zagrożenia zjawiskiem ubóstwa to: ostrowiecki (12,0), kazimierski (11,6), sandomierski i włoszczowski (zmienna syntetyczna równa 11,0), konecki (10,9), i kielecki (10,3).

4. Zakończenie

Przestrzenne zróżnicowanie wartości indeksu zagrożenia ubóstwem jakie notowane jest w poszczególnych powiatach województwa świętokrzyskiego, wskazuje na bardzo wysokie zagrożenie ubóstwem w większości powiatów regionu. Fakt ten potwierdzają dane GUS zagregowane do poziomu województw. Ze wszystkich powiatów w naszym województwie najwyższą wartość indeksu zagrożenia ubóstwem odnotowano w powiatach opatowskim oraz skarżyskim, natomiast na najniższym poziomie w m. Kielce oraz powiecie staszowskim. Niniejszy materiał poprzez zestawienie poszczególnych powiatów pod względem zmiennej syntetycznej oraz poszczególnych zmiennych wchodzących w skład indeksu ubóstwa może być pomocny dla władz samorządowych w adresowaniu interwencji, której celem winna być poprawa w zakresie poziomu życia mieszkańców oraz łagodzenie skutków zjawiska ubóstwa.

Analiza problemu ubóstwa z uwzględnieniem sytuacji społeczno – demograficznej województwa świętokrzyskiego pozwala na określenie przyczyn tego zjawiska w województwie świętokrzyskim. Są to niezmiennie od lat:

- niski stopień urbanizacji,
- wysoka stopa bezrobocia,
- przeciętny dochód na jednego mieszkańca poniżej średniej krajowej,
- znaczący odsetek osób pracujących w rolnictwie,
- rozdrobnienie gospodarstw rolnych.

Lp.	Obszar problemowy	Rekomendacja
1.	Badania, analizy	<i>W celu skutecznej oraz odpowiednio ukierunkowanej interwencji w obszarze włączenia społecznego i walki z ubóstwem należy prowadzić systematyczny monitoring wskaźników wchodzących w skład indeksu ubóstwa</i>
2.	Pomoc instytucjonalna w zaspokajaniu potrzeb osób najuboższych	<i>Upowszechnianie aktywnej integracji w środowisku lokalnym poprzez m.in.: bieżące dostosowywanie rodzaju świadczonej pomocy do zdiagnozowanych potrzeb, zwiększenie dostępności do różnych form pomocy dla osób zagrożonych ubóstwem, rozwój sektora ekonomii społecznej, promowanie nowych form pomocy np. streetworking.</i>
3.	Skuteczność dotychczas stosowanych instrumentów i metod w obszarze pomocy i integracji społecznej.	<i>W celu skutecznego zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego należy dokonać analizy skuteczności dotychczas stosowanych instrumentów metod w obszarze pomocy i integracji społecznej oraz efektywności oddziaływań w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego w latach 2007-2013.</i>
4.	Oferta edukacyjna	<i>Dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy w szczególności w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych oraz uczelniach wyższych. Należy inicjować współpracę na linii szkolnictwo/uczelnie wyższe – przedsiębiorcy.</i>
5.	Grupy najbardziej zagrożone ubóstwem	<i>Programowanie działań w obszarze włączenia społecznego i walki z ubóstwem powinno koncentrować się na grupach społecznych takich jak: osoby bezrobotne, rodziny wielodzietne, rodziny niepełne, osoby niepełnosprawne, osoby wykonujące niskopłatną pracę.</i>

